

BRANDAFARIN JOURNAL OF MANAGEMENT

Volume No.: 3, Issue No.: 36, Mar 2023

P-ISSN: 2717-0683 , E-ISSN: 2783-3801

Investigating the effects of the rentier system and economic corruption on traffic and air pollution from the perspective of NLP and Coaching

Pro. Dr. Reza Omraie

Farahmand Sabetrasekh Dhaghi

Post DBA graduate of Tarjoman Oloom Higher Education Institute

Abstract

Propose: In this article, theoretical and practical approaches to understanding the potential impact of administrative corruption and rentier system on the performance of relevant organizations and the impact of this phenomenon on traffic projects and air pollution in big cities. With the help of neuro linguistic psychology techniques and coaching and alignment with the problem from one aspect and another aspect as a person who observes these problems from the outside, it is targeted and suggested.

Findings: The conclusion of this project find out lack of independent standard for prevent rentier problem. This project will lead to the creation of a new international standard for Anti-rentier management. (Sabetrasekh, Farahmand, (2021) proposal for standardization of anti-rentier disease and management system). This standard will be registered with the International Organization for Standardization, Geneva, Switzerland, (ISO).

Keywords: Coaching & Neuro-linguistic psychology skills, Corruption and rentier system, anti-rentier standard management and management system, Development and problem-solving, traffic and air pollution, conflict of interest, sub consciousness, livelihood adjustment

بررسی اثرات سیستم رانتي و فساد اقتصادي بر ترافیک و آلودگی هوا از دیدگاه ان ال پی و کوچینگ

پروفسور دکتر رضا عمرایی

فرهمنده ثابت راسخ دهقی

دانش آموخته Post DBA موسسه آموزش عالی ترجمان علوم

چکیده:

در این مقاله رویکردهای نظری و عملی برای درک تاثیر بلقوه فساد اداری و سیستم رانتي بر عملکرد سازمان های مربوطه و تاثیر این پدیده در پروژه های ترافیکی و آلودگی هوای کلان شهر ها می باشد. با کمک از تکنیکهای روانشناسی عصبی کلامی و کوچینگ (مربیگری) و مشاهده و درک مشکل از یک جنبه و از جنبه دیگر بعنوان شخصی که از بیرون این معضلات را مشاهده می کند هدف گذاری و پیشنهاد می شود. در پایان، به نتیجه رسیدن این پروژه و یافته ها منجر به خلق یک استاندارد مدیریتی جدید بین المللی به منظور جلوگیری و بهبودی مرض رانتي می باشد. این استاندارد در سازمان بین المللی استانداردهای جهانی مستقر در کشور سوئیس، ژنو به ثبت خواهد رسید. (پیشنهاد و تدوین، استاندارد بین المللی مدیریت ضد رانتي، ایزو استاندارد - ثابت راسخ، فرهمنده (۲۰۲۱)).

یافته ها:

نتیجه گیری این پروژه به یافته ای همچون عدم وجود یک سیستم استاندارد مستقل برای جلوگیری از سیستم رانتي و رانت خواری می باشد. این یافته منجر به پیشنهاد ایجاد یک استاندارد بین المللی جدید برای سیستم ضد رانتي می شود. این استاندارد در سازمان بین المللی استانداردها (ISO) در کشور سوئیس، ژنو ثبت خواهد شد. (ثابت راسخ، فرهمنده، (2021) پیشنهاد استاندارد سازی برای سیستم مدیریت ضد رانتي). این استاندارد در سازمان بین المللی استاندارد، ژنو، سوئیس، (ISO) ثبت خواهد شد.

روش شناسی و رویکرد:

هدف و یافته ها به منظور کاهش فساد اداری و سیستم رانتي و بهبود مشکلات آلودگی هوا که ناشی از این معضل می باشد. دولت ها می توانند اقدامات زیر را به منظور کاهش اثرات منفی ناشی از سیستم رانتي را هدف گذاری کرده و به مرحله اجرا بگذارند:

- (۱) افزایش آگاهی عمومی از پیامدهای منفی سیستم رانتي.
- (۲) تقویت مقررات و قوانین و کنترل برای مبارزه با سیستم رانتي، نهاد دیننه کردن این پدیده در جامعه و بهبود مداوم و ارتقاء به روز رسانی استاندارد ها.
- (۳) افزایش ظرفیت نهادهای مردمی غیر انتفاعی و نهادهای کمک قضایی برای رسیدگی و تعقیب موارد سیستم های رانتي.
- (۴) ایجاد یک اداره کاملاً مستقل، پر قدرت و بدون تعارض منافع برای نظارت و گزارش در مورد سیستم رانتي در سطح محلی و ملی، کشوری.
- (۵) بهبود کیفیت خدمات اطلاع رسانی عمومی و خدمات عمومی و اطمینان از دسترسی برای همه شهر وندان، صرف نظر از هر طیف، طبقه و رتبه و درآمد.
- (۶) سرمایه گذاری در تحقیق و توسعه علوم اجتماعی و برای شناسایی و علل ریشه ای سیستم رانت خواری و برطرف کردن این مرض و آسیبهای اجتماعی ناشی از این پدیده.

(۷) ایجاد یک مکانیسم نظارتی بی طرف و غیر استصوابی برای بررسی ها و مقررات سیستم ضد رانتهی.

(۸) تأسیس و افزایش سازمان های جامعه مدنی و فعالان شهروندی برای دفاع از حقوق شهروندان متأثر از سیستم رانتهی و رانتخواری.

(۹) ایجاد انگیزه برای تشویق مشاغل و کار آفرینان به سرمایه گذاری در منابع انرژی های پاک و تجدید پذیر و آموزش ، اجرا کردن استاندارد ضد رانت.

(۱۰) ترویج توسعه زیر ساخت های حمل و نقل عمومی، کارخانجات و نیرو گاه ها با انرژی های پاک و حمل و نقل عمومی نظیر مونو ریل برای کاهش آلودگی هوا ناشی از ترافیک و آلاینده ها.

(۱۱) شفافیت ، شفاف سازی و تعهد برای ضد رانت و جلوگیری از رانت در تمام موارد از قبیل خویشاوندی و وابستگی ها از هر نوع و در تمام سطوح از راس هرم تا پایین و بدون استثنا و بدون تبعیض و ملزم اجرا.

(۱۲) ایجاد استاندارد بین المللی مدیریت ضد رانتهی و اجرایی آن استاندارد در تمام سطوح. (پیشنهاد و تدوین، فرهنگد ثابت راسخ، (۱۴۰۰).

محدودیت های تحقیق:

این پروسه به یک برنامه ریزی در تمام سطوح شهروندی و سازمانهای جامعه مربوط می شود. این یافته ها محدود می شود به توسعه سیستم مدیریت ضد رانتهی و کار برد آن برای بهبود آلودگی هوا و ترافیک شهری.

مفاهیم:

از طریق آموزش افراد در مهارتهای مربیگری و روانشناسی عصبی کلامی، می توانند مهارتهای مورد نیاز برای کارهای مشارکتی و حل مشکلات مشترک را بهبود بخشید.

یک برنامه آموزشی برای شرکتهای و کار آفرینان و سازمانهای دولتی می تواند طیف وسیعی از مشکلات سازمانی را حل کند و پیشرفت در مقابله با آنها را امکان پذیر سازد.

کلید واژه ها:

مهارتهای روانشناسی عصبی کلامی و مربیگری، سیستم ، فساد رانتهی ، استاندارد ضد رانت، توسعه پایدار، حل مسئله، ترافیک و آلودگی هوا، بهینه سازی و بهره وری، ریسک ها، اقتصاد نفتی گازی رانتهی، حقوق شهروندی، خود آگاهی و ناخود آگاهی، عمل، خرد جمعی، تعدیل معیشت، تورم، آزادی بیان، تضاد منافع.

مقدمه

در این مقاله ابتدا به شواهد آلودگی هوا و ترافیک خواهیم پرداخت و در مرحله دوم، پژوهشهای مورد نظر و دست آوردهای تحقیقاتی را مورد بررسی قرار می دهیم و در مرحله سوم دنبال کردن اهداف کلی و ویژه در محدوده این مقاله که همان تحلیل و هدف گذاری با بهره گیری از مدل اسکور و هرم دیلتز (رابرت دیلتز) می باشد را خواهیم پرداخت.

در پایان این پروپوزال می پردازیم به فرضیه ها برای پیدا کردن راه حل و هدف گذاری برای حل این معضل. سپس با بهره گیری از مدلهای کوچینگ (مربیگری) ، ان الپی (روانشناسی عصبی کلامی) و با نگاه سیستمی به این معضل می پردازیم. همانطور که در ان الپی و کوچینگ به آن رجوع شده ، اگر عضوی در یک سیستم ناراضی باشد آن سیستم به اختلالات در کل سیستم که همان جامعه باشد تبدیل می شود.

همچنین با الهام گرفتن از فرهنگ غنی ایرانی و بیان شاعر شیرین سخن سعدی: بنی ادم اعضای یگدیگرند، که در آفرینش ز یک گوهرند. چو عضوی به درد آورد روزگار، دگر عضوها را نماند قرار، با این الهام می پردازیم به سیستم سازی برای رفع این معضل. هما نظور که می دانیم، اتحاد در سیستم موجب پیشرفت است، اتحاد موجب راحتی و اسایش و معنویت است.

مند ولوژی:

لازم به ذکر است که منابع مورد استفاده در این پژوهش از منابع داخلی و آمارهای جهانی ماخذ می گیرد. در این مقاله از روشهای تشریحی استفاده می شود. همچنین مصاحبه های فردی، گروهی و تحقیقات میدانی مورد استفاده قرار می گیرد. مروری به تحقیقات انجام شده در این زمینه و مدل اسکور و هرم دیلتز که از مدل های مربوطه می باشد در اینجا مورد بهره برداری قرار می گیرد.

همچنین با نگاه سیستمی در مبحث ها و مدل های کوچینگ و تکنیک های مختلف ان الپی، نظیر خط زمانی چند گانه، که نشان دهنده رویدادها در گذشته می باشد و چه نقشی را امروز و در آینده در زندگی روزمره ما ایفا می کند مورد بهره برداری قرار می دهیم. پروفسور رضا عمرایی، (۱۴۰۱) مدل های کوچینگ و تکنیک های روانشناسی عصبی کلامی.

نشانه های این معضل:

معضلات ترافیک و آلودگی هوا باعث افزایش مرگ ومیر، از بین رفتن امید و انگیزه، کوتاه شدن میانگین طول عمر و کم شدن دوره فعالیت مفید اقتصادی، افزایش تغییرات در عملکرد فیزیولوژی بدن به ویژه عملکرد تنفسی و قلبی و عروقی از جمله این پیامدهای منفی می باشد. افزایش مراجعه به مراکز بهداشتی و درمانی و هزینه های زیاد که بهره وری اقتصادی و اجتماعی و سلامتی را به حداقل رسانده مورد تحقیق های گوناگونی در سطح بین المللی می باشد را مورد بهره برداری قرار می دهیم.

همانطور که می دانیم آلودگی هوا در کلان شهرها مثل شهر تهران یک تهدید جدی برای سلامتی از جمله بیماری های قلبی و تنفسی می باشد (سازمان های آمار و بهداشت ایران و آمار جهانی (۲۰۲۱، هلت متریک)

الگو برداری تکنیکی و مدیریتی از روشها و قوانین و مدل های توسعه یافته می تواند در اینجا مثر ثمر واقع می گردد. لازم به ذکر است که این الگو برداری ها از مدل ها و تکنیک های الگو برداری نظیر مدلینگ و منتورینگ که در مباحث ان الپی و کوچینگ هستند بهره برداری می شود.

یکی از کشورهای موفق در این عرصه که تجارب ارزشمند و نتایج تحسین برانگیزی را بدست آورده کشور پادشاهی نروژ است (تیل تاک ۲۰۲۲) الگوی از کشورهای پیشرفته در این عرصه و تجربیات با ارزش آنها را الگو برداری و قسمتی را در این پروژه تحقیقی مورد بهره برداری قرار می گیرد.

معضلات ترافیک نه تنها در پایین آوردن سطح کیفیت زندگی، بلکه معضل مشکلات روحی روانی مثل استرس را هم بوجود می آورد و آرامش را از بین می برد. معضلاتی چون آلودگی صوتی ناشی از صدای آگروز، تراکم ترافیک، شلوغی نامطلوب را بوجود می آورد.

از جمله معضل ترافیک در کلان شهرها مربوط به بهروری می باشد، وقت گرانبهای شهروندان در ترافیک به نا بهره وری اقتصادی و اجتماعی تبدیل می شود. ارزیابی، هزینه و منفعت: ثابت راسخ - تیمور پور (۲۰۲۲ - ۱۴۰۱) و از سوی دیگر مصرف بی رویه سوخت بدلیل انتظار ماندن در صف ترافیک و از بین بردن ثروت ملی به نا بهره وری در سرمایه ملی میشود. مصرف بی رویه سوخت فسیلی که با سوبسید به مصرف کننده گان عرضه می شود را می توان نوعی اتلاف و نا بهره وری از سوبسیدها نام برد.

استفاده سوخت های فسیلی سوبسیدی یکی از معضلات اقتصادی ناپایدار را بوجود می آورد، سیستم اقتصادی را با نا برابری در توزیع ثروت و رفاه عمومی را به سمت نا کار آمد و بی رقابتی در عرصه اقتصادی سوق می دهد.

(2021) B.C, Environmental Economist

از طرف دیگر با توجه به ساختار اقتصادی مبتنی بر یارانه و تنظیم شدن اقتصاد به این نوع یارانه ها، نمی توان یک مرحله ای یارانه ها را حذف کرد چون قدرت خرید شهروندان را تضعیف می کند. البته مدلی برای جایگزینی این یارانه به صورتی که اقتصاد را با بهره وری و تعدیل معیشت قشر های متعدد جامعه همسو سازد در اینجا قابل تحلیل است.

هر تجویزی در اقتصاد بیمار همانند داروی می باشد که پزشک به بیمارش تجویز و اگر با نادیده گرفتن اثرات نا مطلوب تجویز شود سپس اثرات و پیامدهای نا مطلوب و پیچیده تری را در پی خواهد داشت و اقتصاد بیمار را بیمار تر می کند. برای پیشگیری

از اثرات نامطلوب ناشی از تجویزها و تصمیمات غلط، می توان از متخصصین حاذق که به وضوح اثرات جنبی نامطلوب را شناسایی و راه حل برای درمان بدون عوارض جنبی را آگاه هستند مورد استفاده قرار داد.

در قالب اقتصاد نفتی و رانتی ایران عوامل گوناگونی در آلودگی محیط زیست و آلودگی هوا نقش دارند. نخست آنکه، افزایش درآمد دولت که متکی بر بهره کشی و رانتبری از طبیعت است عامل اصلی تخریب محیط زیست و آلودگی هوا را فراهم کرده است. علاوه بر این، مصرف کنندگان سوخت فسیلی نیز سیستماتیک در آلودگی هوا نقش فعالی را بازی می کنند. در این میان- در فقدان مدیریت و برنامه بلند مدت- عوامل طبیعی و اقلیمی نیز در آلودگی هوا موثرند.

میتوان با تدوین مقررات و بهینه کردن کارکرد دستگاه اداری، تا حدی به کاهش آلودگی هوا کمک کند. تجربه نشان داده که تلاش سازمانهای مردم نهاد و جامعه مدنی بسیار فراگیرتر و پایدارتر از اقدامات، عمل و عملکرد دولتها می باشد. (۲۰۲۱، هلت متریک)

تحلیلها و ارزیابی ها:

(تحلیل: ارزیابی هزینه و منفعت در ترافیک و آلودگی هوا: (ثابت راسخ، فرهمند - تیمور پور، سپیده - آبان ماه ۱۴۰۱) در این تحلیل هزینه های دولتی و شهروندی در امر سلامتی و منفعت های اقتصادی، اجتماعی و سلامتی برای شهروندان است بررسی می شود (ماتریس ۲۰۲۲، ثابت راسخ، تیمور پور).

با مقایسه دیگر کشورهای مرفه با استاندارد بالا نظیر نروژ، الگو برداری از الگوی مصرفی سوخت های فسیلی و نداشتن پارانه برای سوخت های فسیلی (۲۰۲۲، تیلتاک) از طرف دیگر جایگزین کردن و با بهینه سازی و مهیا کردن و نظم دادن به وسیله های حمل و نقل عمومی نظیر قطار و مترو و مونو ریل و اتوبوسهای برقی و مهیا کردن خط عبور برای دوچرخه ها و... ایجاد محدودیت برای وسایل حمل و نقل خصوصی این معضل ترافیک را به حد اقل رساندند.

بنا به نظریه بعضی از دانشمندان و سازمانهای بین المللی از جمله (سازمان ملل، بخش توسعه (یوان د پ ۲۰۲۲) مصرف بی رویه سوخت های فسیلی و پخش گازهای متان از طریق مهار نکردن در طبیعت و استخراج که باعث گرمایش بیش از حد مجاز برای کره زمین شده و یا استفاده زیاد از حد سوختهای فسیلی و بیش از تحمل جذب لازم در کره زمین باعث کربونیزه شدن محیط زیست و از بین بردن لایه اوزون در محیط زیست اتمسفر زمین و گرمایش بیش از حد کره زمین و در نتیجه خشک سالی در نقاطی از کره زمین و بارش زیاد و سیل آنها در نقاط دیگر کره زمین و در نهایت بهم خوردن اکو سیستم زمین و تخریب این کره خاکی و همچنین باعث مهاجرت های اجباری و ناخواسته می شود. (سازمان ملل ۲۰۲۲).

در این تحلیل، ارزیابی خسارت های ناشی از مصرف بی رویه سوخت های فسیلی به تحلیل گذاشته شده است و همچنین آن را در مدل اسکور تشریح می نماییم. این معضلات با گونه ای سیستماتیک به ساختار ترافیک شهری و زنجیر وار به استاندارد های با کیفیت پایین زیست محیطی مربوط می شود.

عوامل و علت های موثر :

مبحث دیگر در این مقاله مربوط به توسعه پایدار می باشد. توسعه پایدار به صورتی که نسل حاضر گونه ای رفتار کند که استفاده بهینه ای از منابع طبیعی باشد. مصرف بی رویه ذخایر تجدید نشدنی مثل سوخت های فسیلی حق نسلهای آینده را محروم از این ذخایر و محروم از دیگر ذخایر اکولوژیکی محیط زیست می کنند.

برای نمونه لازم ذکر است که اشاره به نوع دیگری از نبودن استفاده بهینه ای ذخایر گازی که تبدیل به معضل شده بپردازیم. این معضل مربوط می شود به مدیریت بسیار نا کار آمد و نا بهره ور و سوءمدیریت در سرمایه گذاری برای توسعه فاز های مختلف پارس جنوبی را مشاهده نمود و با مراجعه به آمار صحیح برداشتی ها از این میدان گازی مشترک که با برداشت فزاینده تر قطر در دهه های گذشته و چندین برابر بیشتر از ایران، منابع گاز بخش ایرانی هم به سمت بخش قطری مخزن سرازیر خواهد شد.

در این روزها ما دوباره شاهد قرارداد کشور چین برای چپاول مخزن های مشترک با قطر قراردادی معادل شصت میلیارد دلار و میلیارد های دیگر با عربستان سعودی، امارات و..... برای خرید گاز نفت منعقد کردند که باعث پمپاژ و چپاول بیشتر منابع مشترک با ایران از طرف همسایگان و شرکای تجاری آنها می شود و بعنوان مثال با اینگونه استخراج فزاینده تر از طرف قطر ما در پنج سال آینده شاهد افت فشار خواهیم بود و باعث از بین رفتن سرمایه گذاریهای در این مخزن را شاهد خواهیم بود. دلیل

این چپاول ها را در نداشتن قرارداد های قوی دو جانبه برای حفظ منافع ایران با همسایگان که میدانهای مشترک را دارند می توان جستجو کرد.

برای بررسی این معضلات و عوامل متاثر در این ضمیمه از یک بیزنس کوچ و کوچی دعوت به عمل می آوریم و مراحل زیر را به گفتگو می گذاریم و نتیجه را به مرحله هدف گذاری با توجه به یافته ها به راه حل نزدیک می شویم.

سوال کوچ: آیا می توانیم این معضلات را در استخدام ها و منصب های رانتی و نظارتهای استصوابی و بدون تخصص جستجو کرد؟

کوچی: متأسفانه مسئولان بی کفایت و بدون تخصص و رانت خوار به این امر توجهی ندارند و با قراردادهای ناقص دو جانبه، ثروت ملی را بدست شرکای بیگانه به تاراج دادند و ما روز به روز شاهد فقیر تر شدن و نابودی تعدیل معیشت و نداشتن سرمایه ارزی برای احداث صنایع مورد نیاز و برای مهیا کردن کار و رفاه برای ملت هستیم و از طرف دیگر شاهد فرار بزرگترین سرمایه یعنی فرار مغز ها و متفکرین و متخصصین به خارج از کشور هستیم.

(ثابت راسخ، فرهمند، ۱۴۰۱- قراردادهای دو جانبه برای بهره برداری از میدانهای مشترک منابع انرژی فسیلی بین کشورها - کشور ایران - قطر(۲۰۲۲).

سوال کوچ: با توجه به صحبت های که از شما دریافت کردم و اگر خوب متوجه شده باشم آیا می توانیم به غارت رفتن ثروت ملی و ذخایر گازی ایران و استفاده آلاینده های مانند سوخت مازوت را در نداشتن سیستم پویا و یا استاندارد شفاف و نداشتن انگیزه و مشارکت عمومی و آزادی بیان و اجازه نداشتن اعتراض به این نابسامانی ها و به بی کفایتی های مسئولان مملکتی و ضعف مدیریتی جستجو کرد ؟

کوچی: می توانیم برای اولین بار ریشه آن را دریگ سیستم رانتی مخرب و همراه با فساد و نداشتن و یا ضعف در قراردادهای دو جانبه با شفافیت و ضعف تأمین منافع ملی مشاهده کرد ؟ حل این معضل را می توان با یک استاندارد هدف گذاری و نتیجه مطلوب بگیریم. مثلاً برای توسعه اقتصادی و از بیرون آمدن اقتصاد رانتی مبتنی بر ذخایر انرژی فسیلی می توان بیشتر روی مخازن مشترک با همسایگان تمرکز کرد و به این روش هم منافع همسایگان را در گرو منافع ملی خود قرار داده ایم و در عین حال صلح را با همسایگان ایجاد کرده و باعث جلوگیری از دخالت بیگانگان در منطقه و از طرف دیگر استراتژی جلوگیری از تاراج منابع مشترک انجام داده ایم و با آرامش اقتصاد خام فروشی رانتی را به اقتصاد تولیدی و نوآوری ، بهینه ای تبدیل کرده و دیگر منابع غیر مشترک با همسایگان را برای حق استفاده نسلهای آینده حفظ و به مرحله عمل در آورده ایم.

کوچ: نظر شما در مورد بهره وری و پایین بودن بهره وری چیست؟

کوچی: با عصر موج تکنولوژی نسل پنجم ما نمی توانیم با تکنولوژی نسل های تکنولوژی از رده خارج شده رقابت کنیم.

کوچ: می توانید توضیح دهید موج نسل پنجم چیست؟

کوچی: نسل تکنولوژی پنجم، نسل تکنولوژی های جدید و دیجیتال، یعنی اینکه نظارت از طریق چکیده کردن وظایف در یک سیستم و بهینه سازی و بهره وری در وقت و سرمایه است. از جمله برون سپاری ۸۰ درصد وظایف به بیرون از شرکت مادر. برون سپاری یعنی واگذاری و تقسیم وظایف به دیگر شرکتهای داخلی نو آور با رقابت پذیری بالا و غیر انحصاری و غیر رانتی، بهینه ای. قرارداد های قوی و بازدارنده و مذاکره و تعیین سقف در بیزنس و تسهیل در سرعت چرخش مالی و پایین آوردن ریسک در کسب و کار های خورد و متوسط و ارزیابی نیازهای بازار و جامعه می باشد.

نمونه ای از این را می توان در صنعت اتوموبیل سازی، الکترونیک و دیگر صنایع در ژاپن ویران شده درست بعد از اتمام (جنگ جهانی دوم) مشاهده کرد و نتیجه رقابت سالم و تصحیح قوانین رقابتی با احداث مارکهای صنعتی گوناگون رقابتی سالم داخلی مشاهده کرد، به صورتی که قوانین و روش های صحیح توسعه صنعتی و نو آوری مسجل را با ارتقا کیفیت و قیمت رقابتی از طریق معافیت های مالیاتی (بشرط) ارتقا کیفیت و نو آوری ده درصدی برای هر سال و در غیر این صورت منجر به محروم بودن از معافیت های مالیاتی و نهایتاً خارج کردن کسب و کارهای که نا بهره ور و نا کار آمد بودند اقتصاد و صنعت را در جهان پیش بردند.

با این روش رقابت در کیفیت و قیمت را به اوج خود رساندند. البته ژاپن امروز با ژاپن بعد از جنگ جهانی دوم به دلایل اتخاذ روش های مالی انبساطی و انقباضی در دنیا و در ژاپن تفاوت با موقعیت امروز ژاپن را دارد و منظور در اینجا روش های توسعه ای صنعتی ژاپن بعد از جنگ جهانی دوم که با توسعه امروزی برای صنعتی کردن ایران با توجه به قوانین و روش ها موجود و بهبود قوانین و از دید گاه مدل های الگوبر داری که در کوچینگ مد نظر است را شامل می شود.

معضل روبروی توسعه پایدار اقتصادی و عبرت از تجربه های تلخ گذشته

ذخایر ملی که می بایستی صرف رفاه و آبادی و برای مثال بهبود سلامت و ترافیک و آلودگی کلان شهر ها و همچنین آزادی و سربلندی این سر زمین مورد استفاده قرار بگیرد ، متأسفانه تبدیل شده به نوعی شبیه قراردادهای نفتی سلسله قاجار با شرکت

نفته انگلیسی ویلیام داری و کمی عقب تر شبیه قراردادهای ننگین گلستان و ترکمن چای که باعث به یغما رفتن ذخایر و قسمت عظیمی از سرزمین ایران شد. (ثابت راسخ، فرهنگ، قراردادهای دو جانبه (۲۰۲۲).

این گونه ننگ ها را می توان به نوعی راه حل های ساده و قابل اجرا از طریق به اشتراک گذاشتن با متخصصان دلسوز از قبیل اقتصاددانان، حقوق دانان ، تکنوکرات ها و... با دانش و بی غرض و با استفاده از خرد جمعی و حافظه تاریخی حل کرد.

این راه حل ها و همدفنداریها، بخشی از این پروژه با کمک از مدل های کوچینگ می باشد و در این پروژه، معضل را با جزئیات بررسی خواهیم کرد. لازم به ذکر است که با توجه به نکات ذکر شده ، بی کفایتی مدیریتی مربوط به تحریم های اقتصادی نمیشود، بلکه ضعف مدیریت و نادانی و بی لیاقتی در امور حفظ منابع و منافع ملی می باشد. این نابسامانی های مدیریتی بصورت خودکار و زنجیره ای در یگ سیستم اثر نا مطلوب خود را بروی اعضای دیگر سیستم همچون بودجه و کمبود بودجه برای پروژه های عمرانی و ترافیک و آلودگی هوا و... خواهد گذاشت.

سوال کوچ: چه معضل دیگری در راه توسعه و رفع آلودگی هوا مشاهده می کنید؟

کوچی: معضل واردات بی رویه مواد مصرفی و حتی غیر ضروری بجای تولیدات داخلی و خروج درآمد ارزی حاصل از نفت و گاز و مواد خام نظیر سنگ آهن، مس، طلا و .... بوسیله رانت خوران اقتصادی و سوءاستفاده های کلان از چند نرخ بودن ارز و خروج ارز بوسیله صادرات کالا های سوبسیدی قاچاق و غیر قاچاق منتهی می شود و از طرف دیگر نتیجه چند نرخ بودن ارز، مشکلاتی از جمله نبودن ارز در نقطه بهینه ای را بصورت جدی اتفاق رقم می زند . البته بهینه شدن قیمت ارز به معنای بالا بردن قیمت ارز به هیچ عنوان ذکر نمی شود. با رسیدن ارز به تعادل و ثبات اقتصادی و استفاده ذخایر ارزی فقط بمنظور سرمایه گذاری در صنایع و ترجیحا در کسب و کارهای خرد و متوسط که نوآوری های بالای را خلق کرده اند. با این روش معضل بیکاری و توسعه اقتصادی به حجم بالای بهینه سازی می شود.

معضل دیگر مربوط می شود به منظم نبودن قیمتتها نسبت به قیمت واقعی تولید بدلیل ارز های سوبسیدی نامناسب از جمله سوبسید انرژی که تولید کننده تصور میکند تولیداتش مقرون به صرفه است در حالی که از قیمت غیر واقعی ارز سوبسیدی و ارزان و سوبسید انرژی در تولیداتش استفاده کرده است و فکر می کند سود کرده است در صورتیکه مقرون به صرفه بودن و سود در اینجا فقط یگ تفکر باطل است چون این نوع سوبسیدهای ارزی نامناسب باعث رقابت نا سالم و رانت در اقتصاد شده است. تصور کنید روزی با نبود این سوبسیدها چه اتفاقی خواهد افتاد، می دانیم که در آن موقع رقابتی خارجی با بر تری رقابتی بازار تولیدات ایران را تسخیر می نمایند. راه حل را در بهره وری باید جستجو کرد نه اکتفا به سوبسیدهای رانتی.

نتیجتا در این هرج و مرج ها و آشوب های اقتصادی ، سرمایه های ملی به غارت و انتقال به خارج از کشور بوسیله انگلهای اقتصادی و مافیایی آنها صورت می گیرد. در کشورهای مبتلا به بیماری رانتی این سرمایه های ملی بجای استفاده برای احداث صنایع و پروژه های توسعه ای صحیح و رفع معضل ترافیک، آلودگی هوا و محیط زیست تبدیل به فساد رانتی شده است. بجای کمک به تولید، صادرات و ارزش افزوده سرمایه از طریق احداث صنایع و پروژه های توسعه ای، بازار کسب و کار و اقتصاد را به رانت خوران ریسکی و سفته بازانی که توسعه را به قهقرا و اقتصاد نفتی و وارداتی و نابهره ور سوق داده سپرده اند.

از طرف دیگر به علت نداشتن درآمدهای مالیاتی ناشی از رانت، اقتصاد را مجبور به تولید پول بی اعتبار و تامین درآمد برای بدهی های عمومی کرده است و نتیجه آن پدیده ابر تورمی را بوجود آورده و از این طریق یگ نوع « مالیات نامریی» به قشر ضعیف جامعه تحمیل شده و قدرت خرید و رفاه جامعه را به حداقل و در خیلی مواقع به زیر خط فقر تقلیل داده است. این نوع رفتارها و روش های نامناسب انبساط مالی و فساد های گسترده حداکثری در بانک ها، اقتصاد را به ورشکستگی کشانده است.

سوال کوچ: فقدان یگ سیستم مالیاتی پیشرفته بصورتی که تولید کننده گان و صادر کننده را تشویق به تولید نماید را می توان بعنوان یگ معضل دیگر نام برد؟

کوچی: بعنوان مثال گرفتن مالیات از تولید کننده گانی که کالاهای صادراتی عرضه می کنند و مالیات بر کالاهای تولیدی صادراتی و نداشتن رقابت آزاد و انحصار طلبی به صورت منفی در بازار و نداشتن کنترل برای کیفیت عالی باعث نا بهره وری و نابودی تولید شده و کشور را به واردات بی رویه و ضد توسعه ای سوق می دهد.

بعضی اوقات کشورهای صادر کننده عضو بلوک های اقتصادی نظیر بازار مشترک اروپا برای دادن امتیاز به تولید کننده گان داخلی خود اختلافاتی را بین خود کشورهای اتحادیه شان بوجود آورده اند چون بیش از حد مجاز در بعضی مواقع برنامه های مشوق صادراتی ، تولیدی دارند. ایران با وجود نداشتن چنین محدودیت های با دست خود برنامه های مشوق صادراتی را محدود

کننده برای تولید و صادرات را نابود کرده است. تمام این گناهان ضد توسعه ای و نابسامانی ها بدلیل نا آگاهی دریک سیستم استصوابی، انتسابی و رانتی را می توان جستجو کرد.

سوال دیگر کوچ: فکر می کنید که یک کشور صادر کننده موفق اقتصادی این روش ها را سر لوحه قرار خواهد داد ؟

کوچی: برای تولید و صادرات به شرط اینکه ارز بدست آمده برای توسعه تکنولوژیکی و ارتقا کیفیت، رقابت و صادرات استفاده شود و نتیجه آن قابل راستی آزمایی باشد و مورد معافیت مالیات صادراتی قرار داده شود و بالعکس مالیات واردات کالاهای غیر ضروری و یا مصرفی را به حد اکثر رسانده تا تولید کالاهای داخلی مقرون از نظر سرمایه گذاری مقرون بصره و رقابتی شود. البته با رقابت سالم بین تولید کننده گان داخلی و با به حد اقل رساندن ریسک های مالی و برای ارتقا کیفیت و قیمت پایین رقابتی نه اینکه تولید را بدون بازار رقابتی و انحصاری بوجود آورد. « انحصار طلبی و نداشتن رقابت واقعی داخلی در حال حاضر معضلی را بوجود آورده که تولیدات بی کیفیت و گران انحصاری در بازار داخلی عرضه شود. (رقابت یعنی تعداد تولید کننده کان داخلی با بهره وری بالا و ریسک مالی پایین و برای رقابت سالم و مبتنی بر توسعه و ارتقا کیفیت، قیمت رقابتی و غیر تبعیض بین تولید کننده گان کالاهای داخلی). با این روش و با نو آوری می توان اقتصاد وارداتی را به اقتصاد صادراتی، صنعتی، توسعه ای و پیشرفته تبدیل کرد.

سوال کوچ: آیا فکر می کنید مشکل از کجا سر چشمه می گیرد و منافع ملی چگونه پایمال می شود؟

کوچی: امروز بر عکس این روش را عمل می کنند و با بی توجهی به منافع ملی عمل می کنند و مشاهده می کنیم که با داشتن امکان بازار عظیم داخلی و صادرات به خارج و امکانات بالقوه نظیر نیروی کاری متخصص و جوان، ذخایر و مواد و انرژی مورد نیاز برای تولید و صادرات بر عکس این روش توسعه ای عمل کرده و معافیت های مالیاتی و بازار عظیم ایران را غیر مستقیم به تولید کننده گان خارجی دو دستی تقدیم و به واردات کالاهای مصرفی و دیگر کالا های خارجی پرداخته اند و از طرف دیگر بر علیه روش های مشوق اقتصادی برای رشد و توسعه صنایع و تولیدات داخلی عمل می کنند. البته مسئله رقابت را هم نمی توان در این مرحله نادیده انکار کرد و تولید کننده گان داخلی را انحصاری و بدون رقابت و ارتقا کیفیت رها کرد که خود سرانه عمل کنند. بوجود آوردن رقابت سالم بین صنایع و بیزنس ها امر بسیار حیاتی می باشد. مدلهای نظیر معافیت مالیاتی بشرط راستی آزمایی رقابتی و ارتقا کیفیت و نوآوری را می توان در این مرحله به اجرا گذاشت و معافیت های مالیاتی سالیانه بر حسب پیشرفت و توسعه صنایع و کسب و کار را جداگانه درخواست و اعمال کرد. نتیجه شیرین این پدیده را سپس در پیشرفت اقتصادی، اجتماعی می توان به وضوح مشاهده نمود. با توجه به بالا بردن قدرت خرید سرانه متناسب با تورم که اقتصاد را به چرخش در می آورد. نبودن سطح مطلوب تامین مالی برای بیزنس های خورد و متوسط باعث پایین آمدن رشد اقتصادی می شود. نتیجتاً سطح تامین مطلوب مالی برای ارتقا رشد و توسعه اقتصادی بسیار حیاتی می باشد و می توان راه حل های پویایی را پیشنهاد کرد.

دلیل اصلی این معضلات را می توان در مسئولین و قانون گذاران بی کفایت و بی تخصص که از طریق سیستم رانتی در مصدر امور هستند به راحتی مشاهده و جستجو کرد. از طرف دیگر رانت خوران اقتصادی را مورد تشویق قرار داده اند تا بیشتر به نادانی خود ادامه دهند. این نابسامانیهای اقتصاد دستوری باعث عقب افتادگی صنعتی، اقتصادی و نا رضایتی عمومی را در بر خواهد داشت و جامعه را به زیر خط فقر سوق خواهد داد.

دو شاخصه مهم و مثبت در اقتصاد دستوری که شامل ایجاد بازار کار و پایین آوردن تورم می باشد را در اقتصاد دستوری رانتی ایران مشاهده نمی کنیم. متأسفانه تمام نکات منفی اقتصاد دستوری اجرا شده به غیر از دو اصل مثبت که شامل ایجاد کار و پایین آوردن تورم می باشد و نتیجه آن منجر به خلق مکتب اقتصادی جدیدی شده که آن را اقتصاد رانتی دستوری می شود نام گذاری کرد.

سوال کوچ: چه معضل دیگری در این مشکل مشاهده می کنید؟

کوچی: قسمت عظیمی از سرمایه های رانتی بدست آمده از سیاست انبساطی مالی (افزایش حجم نقدینگی) در اهداف تولید و ایجاد بازار کار و تعدیل معیشت مردم عمل نکرده و به خارج از کشور بصورت انتقال سرمایه از طریق فساد بانکی کشور و فرار سرمایه سوق داده شده است و گرانی ناشی از آن نصیب شهروندان می شود و رقابت سالم در کسب و کار، صنایع و توسعه را نابود می کند.

از جمله نشانه های نا مناسب این پدیده را می توان در عملکرد رشد بسیار نامناسب قیمتها از جمله املاک در مقایسه با سطح پایین در آمد های شهروندان و سقوط قدرت خرید شهروندان در مسکن و کالای مورد نیاز به وضوح مشاهده کرد.

سوال کوچ: نتیجه منفی روشهای انبساطی مالی را چگونه لمس می کنید؟

کوچی: نتیجه سیاستهای انبساطی مالی غیر مولد نظیر، بورس بازی و سفته بازی که باعث تورم شدید شده و در نتیجه اقتصاد مجبور به پیش گرفتن روش انقباضی مالی برای جلوگیری از سرعت تورم می شود. در این حالت می توان با استفاده صحیح از موقعیت انقباض مالی و بهبود سیاستهای مالی و از کسب و کارهای خرد و متوسط دارای تکنولوژی نسل پنجمی و از طریق نوآوری ها که از بهره وری بالا و غیر رانتهی و غیر بورس بازی فعال هستند نتیجه مثبت اقتصادی گرفت، چون بورس و سفته بازان در این موقعیت از سرمایه های باد آورده بی نصیب می مانند و باید برای رشد بیزنس خود روش های خردمندانه مولد را پیشه کسب و کار خود کنند و بازار عرضه و تقاضا، تعدیل قیمتها و صنعت، اقتصاد به تعادل و پایداری می رسد. رقابت، کار، صنعت و پیشرفت جای بورس بازی ها و اقتصاد غیر مولد را در این شرایط می گیرد و آرامش و رفاه در جامعه می تواند در این موقعیت پدیدار گردد. هیچ جامعه ای بدون تعدیل معیشت مادی و معنوی شهروندان و جامعه بشریت به آرامش و توسعه نخواهد رسید.

با نگاهی از جنبه دیگر به روش های انقباضی مالی و تاثیر منفی آن روی بعضی از بخش های اقتصادی مثل بخش کشاورزی متوجه می شویم که این بخش کم در آمد نمی تواند در سیاست انقباضی دوام بیاورد و می توان با بهینه سازی و بهره وری و کمک به این بخش، مثلا در بهینه سازی آب از اثرات منفی روش انقباض مالی در این موقعیت جلوگیری کرد و شاهد پیشرفت و بهینه سازی در این بخش استراتژیک بود.

نتیجه سیاست انقباضی (کاهش حجم نقدینگی) و کمبود مالی و ناتوان بودن در باز پرداخت وام های کلان و در نتیجه شروع ورشکستگی ها و ریزش ارزش قیمتها و از دست رفتن سرمایه های مانند مستغلات را در بر خواهد داشت و این چرخه معیوب ورشکسته اقتصاد رانتهی خود را به وضوح نشان خواهد داد. این نشانه ها و دلایل، زنجیره وار به وصول مالیات ها و بودجه پروژه های توسعه ای مربوط به بهبودی ترافیک و آلودگی هوا تاثیر شدیدی خواهد گذاشت.

این پدیده بوجود آمده را در سیستم اقتصاد رانتهی نا بهره ور ایران، مریضی رانتهی نام نهاده ام و این بیماری متأسفانه تمام وجود ایران را در بر گرفته است و آن را می توان به وضوح مشاهده نمود. (ثابت راسخ، فرهمند - اقتصاد رانتهی و مشاهدات میدانی، ۲۰۲۲).

سوال کوچ: دیگر چه معضلی را می بینید؟

کوچی: معضل اختلاس و نداشتن قوانین مدرن همسو با دنیای صنعت و کسب و کار، فساد حکومتی، تضاد منافع و نداشتن نظارت، نداشتن حق دسترسی آزاد به اطلاعات مورد نظر، شفافیت و نداشتن آزادی بیان برای ابراز نظر و عمل باعث این ورشکستگی و نا بهره وری اقتصادی شده و نظریه « مریضی رانتهی » را که نام گذاری کرده ام بوجود آورده است. البته استاندارد ضد رشوه بصورت خیلی ضعیف در ایران وجود دارد ولی نا کار آمد است و احتیاج به یک سیستم ضد رانتهی مکمل و قوی می تواند از این معضل جلوگیری کند. این بیماری رانتهی بسیار خطرناک و کشنده و نابود کننده است و در بهترین حالتش، جامعه را به قهقرای، بی ثباتی، نا آرامی سوق می دهد.

شاخصه های مریضی رانتهی را مفصل و با جزئیات در بخش مربوطه در این پروژه خواهم گنجانم. (ثابت راسخ، فرهمند - پیشنهاد استاندارد سازی: مریضی رانتهی و سیستمهای مدیریت ضد رانت همراه با راهنمایی برای استفاده (۲۰۲۲) مریضی رانتهی). مثال دیگر، بر زمین زدن کار آفرین های که قصد تولیدات برای بهبود آلودگی هوا را در ایران داشتند. این کار آفرینان بوسیله مسؤولین بلند پایه محیط زیستی در ایران حمایت نشدند، دلیل آن را نداشتن توجیه اقتصادی بیان کردند ولی در واقع این نوع رد کردنها و توجیه ها مربوط می شود به سیستم اقتصاد رانتهی و حمایت نکردن از صنعتگران و کار آفرینان واقعی که می توان آن را در جزئیات این پروژه به مرحله تحقیق گذاشت. (ثابت راسخ، تحقیقات میدانی، ۲۰۲۲).

سوال کوچ: در مورد شهر سازی و ترافیک چه فکری دارید؟

کوچی: مبحث شهر سازی و فرضیه های توسعه ای که با استانداردهای شهر سازی مدرن و بدون معضل ترافیک و آلودگی هوا تصور شده را در اینجا مورد پژوهش قرار خواهیم داد. با بهره گیری از مدل های اقتصادی نظیر « منفعت - هزینه » و احداث مونو ریل ها بمنظور کم کردن فشار ترافیک و آلودگی هوا، صوتی، پایین آوردن هزینه ها، صرفه جویی در وقت گرانبهای شهروندان، ارتقا سطح سلامتی شهروندان، ارتقا تکنولوژیکی، نوآوری و بالا بردن سطح دانش فنی، بومی و صادرات این صنعت ناشی از اجرای این پروژه ها بصورت کارشناسی صحیح انجام شده و استفاده از مدل های توسعه ای کوچینگ در کسب و کار برای هدف گذاری در این امر استفاده می شود.

همانطور که می دانیم از مدل‌های کوچینگ در امر برنامه های توسعه ای و هدف گذاری یا بهتر بگوییم کوچینگ توسعه ای که ابزار مناسبی برای مدیریت در پروژه های خرید و کلان است مورد عمل و بهره برداری قرار داده میشود. برای این هدف گذاری در ابتدا مدل‌های مربوطه را که همانا نمونه ای از مدل‌های توسعه ای مذکور برای حل معضل ترافیک و آلودگی هوا می باشد مورد ارزیابی قرار می دهیم.

در مدل اسکور اجزایی مثل نشانه ها، علتها، نتیجه پروژه، منابع مورد نیاز، اثرات این اجزاء، را در هدف گذاری با ضمیر آگاه ترسیم خواهیم کرد.

همانطور که پیشتر اشاره شد معضلات ترافیک شامل صدمات سلامتی جسمی، روحی و صدمات اقتصادی از قبیل عدم بهره وری اقتصادی است. توزیع نابسامان قیمت‌ها و به یغما رفتن ثروت ملی و مشاهدات روزمره نشان دهنده این معضلات است که شهروندان با آن رو برو هستند.

دلایل این معضلات را از طریق هرم دیلتز که شامل محیط، رفتار، تواناییها، ارزشها و باورها، شخصیت و هویت، و در سطح بالایی هرم که معنویت و رسالت می باشد در این پروژه تحقیقی مورد بررسی و تحلیل قرار می دهیم.

تلفیقی از معضلات ترافیک کلان شهرها مثل تهران و اقتصاد رانتهی ایران و نا بهره وری را در این مرحله و برای جستجوی دلایل که یکی از قسمتها در این پروژ است و با کمک گرفتن از مدل اسکور و هرم دیلتز مورد بررسی قرار می دهیم. (ثابت راسخ، تیمور پور ۲۰۲۲).

همانگونه که می دانیم سیستم رانتهی باعث سوق دادن پروژه ها به عدم بهرووری می شود، چرا که بدون کارشناسی عقلانی و نداشتن وجدان و اخلاق و با رانت خواری و نابهره وری منابع مالی در جامعه به جای سوق داده می شود که رانت خوار و فاسدان اداری در آنجا سود خود را بدون در نظر گرفتن منافع جامعه سوق داده اند و باعث غیر اقتصادی بودن و گران تمام شدن پروژه ها اقتصادی و اجتماعی می شوند و تولید و اشتغال را به حداقل و رکود را به حد اکثر می رساند.

این معضلات راه حل های پویای را طلب می کند که آن را هم می توان از تلفیق این مدلها با علم اقتصاد و علم محیط زیست، حقوق محیط زیست، علوم انسانی، مهندسی و دیگر علم ها و الگو برداری مفید برای حل این معضلات و به راه حل‌های پایدار و تنومند سوق داد.

کوچ: چه نگاه سیستمی برای حل این مشکل فکر می کنید وجود داشته باشد؟

کوچی: با نگاه سیستمی و همانطور که در ان الپی و کوچینگ از آن نام برده شده که اگر عضوی در یگ سیستم ناراضی باشد آن سیستم به اختلالات از جمله ترافیک و آلودگی هوا و رفتارها از قبیل ناهنجاری های اقتصادی و اجتماعی و سلامتی و روحی روانی و از بین بردن انگیزه برای توسعه جامعه که زنجیر وار بهم متصل هستند تبدیل می شود.

در سطح دیگر هرم که مربوط می شود به رفتارها، قابل ذکر است که به موضوع نا بهره وری به دلیل سیستم رانتهی بپردازیم. معضل نابهره وری اقتصاد در این مقاله قابل توجه و تمرکز است، چونکه که پدیده اقتصاد رانتهی زنجیر وار به تورم و نا کار آمدی و نابهره وری در اجرای پروژه های پایدار و نهایتا به معضل ترافیک و آلودگی هوا مربوط می شود.

ترافیک تهران و کلان شهر ها یکی از عوامل نا بهره وری در اقتصاد جامعه است، چون نیروی انسانی و مالی به دلیل اتلاف وقت و انرژی در ترافیک کم بهره ور می شوند و تورم، گرانی و در نتیجه تولید گران تمام می شود و سرمایه در ترافیک هدر می رود، سرمایه های مثل (بنزین، استهلاک اتوموبیل، هوای آلوده، مریضی های ناشی از آلودگی هوا و ترافیک، اتلاف وقت، نا بهره وری و تورم بسیار زیاد ناشی از این معضل است. این آسیبها نصیب قشر متوسط و قشر کم در آمد می شود و عارضه ای بوجود می آورد بنام تورم همراه با رکود اقتصادی.

تورم همراه با رکود اقتصادی، هم کارکنان و تولید کننده گان و تمام جامعه را به دلیل گرانی و رکود ناشی از این پدیده تحت تأثیر قرار می دهد و پدیده های را بوجود می آورد که در نتیجه پایین آمدن قدرت خرید و نهایتا به بیکاری و فقر در جامعه تبدیل می گردد. این معضل زنجیره وار و سیستماتیک و دایره وار در اقتصاد کلان و بودجه های توسعه ای که برای رفع معضل ترافیک می باشد را هم تحت شعاع خود قرار می دهد.

نقش باورها

سوال کوچ:

می توان باورهای منفی از جمله بوجود آورنده رفتارهای محدود کننده در این معضل باشند؟

کوچ: شناسایی باورهای محدود کننده مانند « وضعیت این است و ما کاری نمی توانیم بکنیم » را شناسایی و برای بر طرف کردن این باورهای محدود کننده و مخرب که ذهن انسان را برای رسیدن به نتیجه مطلوب مسدود می کند را تغییر داده و برای آن راه حل هایی با باورهای مثبت و سازنده را جایگزین کرد.

در این مرحله شناسایی باور غلط که آن رفتار منفی را بوجود آورده و یا الگوبرداری نامطلوب شده را شناسایی کرده و روی آن نکته تلاش مکرر برای تغییر انجام می دهیم.

برای تغییر دادن باورهای منفی و مخرب و مسدود کننده به باورهای مثبت و سازنده، نیاز است به سوالاتی که این باورهای منفی را در جامعه نهادینه کرده و سپس آن باورهای منفی را با سوال کردن آشکار کرده و آن باورهای منفی را تزلزل داده و به باورهای مثبت و سازنده همانند «می شود و ما می توانیم» تغییر داد. نقش باورها در توسعه جامعه نقش بسیار مهمی را ایفا می کند.

برای رسیدن به نتیجه مطلوب، می توان از طریق تمرکز روی ضمیر ناخود آگاه و تفکر روی معضل استفاده کرد و تغییر لازم را بوجود آورد. این تغییر که همانا نتیجه وضعیت مطلوب و هدف گذاری شده با باورهای مثبت که در سطوح هرم دیلتز بیان شده در اینجا قابل توجیح می باشد.

در مرحله پایانی، رسیدن به رسالت که در سطح بالای هرم می باشد مد نظر می باشد و با رجوع به داده های ان ال پی آن که پشت هر عملی یک نیت مثبت نهفته است و با نیت مثبت به رسالت در ابداع یک استاندارد بین المللی برای جلوگیری و رفع معضل سیستم رانته با نیت مثبت کوشش می کنیم. (روش استاندارد سازی و کمیته کار گروه، استاندارد ایزو) - (پیشنهاد و تدوین، استاندارد بین المللی مدیریت ضد رانت، ثابت راسخ، فرهمند ۲۰۲۱).

سر چشمه رفتار های غلط

رفتارهای غلط مانند رانت خواری و فساد اداری و اختلاس اقتصادی و بدلیل نداشتن مهارت یا نداشتن اخلاق، وجدان و فرهنگ توسعه ای و اجرا نکردن قوانین، راهکارهای پیشرفته را طلب می کند. بعنوان مثال فقدان قوانین کافی مربوط به (تعارض منافع) و اجرای آن از دلایل این معضل است. (ثابت راسخ، فرهمند ۲۰۲۲)

چگونگی این رفتارها که زنجیره وار و سیستماتیک متصل شده به مشکلات ترافیک و آلودگی هوا و چگونگی تأثیر گذاری این رفتارها و این معضلات را در این پروژه پژوهشی مورد بررسی قرار خواهیم داد.

کوچ: آیا فکر می کنید رفتارها و تمرکز روی مسعله راه حل های را به شما اراعه دهد؟

کوچ: همانگونه که در مبحثهای ان ال پی و کوچینگ ذکر شده، تمرکز برای رسیدن به نتیجه و با بکار گرفتن ضمیر نا خود آگاه و استفاده از تکنیکهای همچون خط زمان و تکنیک چند مرحله ای خط زمانی و دیگر تکنیکها که تجربیات گذشته را برای انسانها آشکار می کند را می توان مورد بهره برداری قرار داد و علل این معطلات را ریشه یابی کرد.

متافر یا استفاده از استعاره

در اینجا با بیان تشابهی، متافر و یا أسعاره ای که نشان دهنده تمرکز برای پیدا کردن راه حلها و اینکه تمرکز چگونه قدرت فکری را بوجود می آورد می پردازیم.

برای مثال، تشابه تمرکز نور خورشید و قدرت سوزنده پدید آمده از این تمرکز را می توان برای تصور کردن و درک قدرتی که از تمرکز بدست می آید را در اینجا ترسیم کرد.

با شرح این متافر یا استعاره که بیان کننده قدرت تمرکز است، شرح می دهیم. استعاره در مورد تمرکز نور خورشید، وقتی ما صفحه کاغذی را در مقابل نور خورشید قرار دهیم، نور خورشید صفحه را روشن و گرم می کند، ولی وقتی که یگ ذره بین را با

تمرکزش از نور خورشید بروی صفحه کاغذ قرار دهیم، تمرکز زیاد نور خورشید، تولید گرمای زیاد و قدرت پدید آمده از طریق این تمرکز که باعث سوزاندن کاغذ می شود قدرت تمرکز را آشکار می کند.

این تشابه، بیان کننده قدرت نهفته در ضمیر نا خود آگاه و تمرکز ذهنی انسانها را ترسیم می کند، به همین گونه می توان نقش تمرکز در ذهن انسان که باعث بالا بردن قدرت ذهنی می شود را متوجه شد. با رجوع به تکنیکهای ان الپی وبا تمرکز راه حلها در ضمیر نا خود آگاه انسان که گنجینه ای از راه حل ها را دارد نهفته است و ما می توانیم آنها را با تمرکز پیدا و مورد استفاده قرار دهیم.

(تمرکز قدرت می آورد) ، (استفاده از استعاره ها، متافرها در ان ال پی و کوچینگ)

ساختار جمعیتی و ذخایر بلقوه طبیعی ، انسانی

با توجه به ساختار هویتی درهرم دیلتز و مراجعه به جمعیت در ایران، آمار میانگین ۳۲ ساله را دارا می باشد وبا توجه به سطح تحصیلات بالا در تمام رشته ها، این نیروی جوان و مخصوصا نیروی تحصیل کرده با هویت زنان ایرانی که متأسفانه از دانش، ارزش، شخصیت و توانایی این نیروی عظیم استفاده بهینه نشده است . این تواناییها برای تغییر در توسعه اقتصادی و اجتماعی و رفع کمبودها در تمام بخش ها و مخصوصا در حیطه علوم اجتماعی، اقتصاد و محیط زیست را می توان برای رفع این معضلات مورد بهره برداری قرار داد.

با رجوع به مدل اسکور وهدفگذاری برای حل مشکل می توانیم تامین ذخایر، منابع و تربیت منابع انسانی مورد نیازاز ابزارهای است که در آینده نزدیک بسیار مورد توجه قرار می گیرد. پیش بینی های من برای آینده نزدیک و پیش بینی کم رنگ شدن جهانی سازی و بحران نقدینگی ناشی از دست رفتن سرمایه های باد آورده غیر واقعی و علی الخصوص ریزش و ترکیدن حباب بورس های جهان ناشی از کاهش بسزای سود آوری و بالا رفتن قیمت مواد اولیه در کشورهای تولید کننده مثل چین و اروپا و کشورهای صنعتی، دوره ارزانی پایان می رسد در نتیجه کم رنگ شدن جهانی سازی و پر رنگ شدن تولیدات داخلی و احیا شدن و امکان پذیر شدن تولیدات داخلی و با شروع پروژههای صنعتی و توسعه ای ، اجتماعی ، اقتصادی، فرهنگی مناسب، پویا و جدید این منابع انسانی جوان و متخصص بسیار مورد احتیاج می شود.

البته کم رنگ شدن جهانی سازی با اقتصاد جهانی متفاوت است . ایران بیش از پنجاه درصد اقتصادش در اقتصاد جهانی ادغام شده است و ادامه هم خواهد داشت، البته بصورت متعادل و عاقلانه تر در آینده نزدیک و نه چندان دور. تصور اینکه جهانی سازی بطور کلی محو و نابود می شود یگ امر غیر ممکن و غیر قابل تصور و از اوامات سرچشمه می گیرد ولی البته جهانی سازی با ساختار نظم جدید و متعادل جایگزین نظم جهانی پر متلاطم امروزی می شود و ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، فروپاشی را شاهد خواهیم بود و سرمایه دنیا از دست این یک درصدی ها که جهان را بازبجه خود قرار داده اند خارج خواهد شد و جهان به آرامش، رفاه و صلح و دوستی بر می گردد.

فرار مغزها و نیروی متخصص جوان

متأسفانه امروز شاهد فرار مغزها و متخصصین پر انرژی و جوان کشور به خارج هستیم، متخصصینی که از بدو تولد تا دوره کار آمدی میلیاردها ارز هزینه دارد و بهترین سرمایه برای توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور هستند را در حال از دست دادن هستیم آن هم بدلیل بی کفایتی و نا کار آمدی سیستم اقتصادی، اجتماعی و باعث غم و انده هر وطن دوست می باشد وقتی که شاهد هستیم این ذخایر پر قیمت و با استعداد انسانی امکان توسعه کشورشان را ندارند.

توسعه پایدار با بهره گیری از منابع انسانی مورد نیاز و از طریق منابع انسانی داخلی و خارجی امکان پذیر است. بدلیل عقب افتادگی اقتصادی و اجتماعی و سیستم رانتهی، یگ نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز در حال حاضر موجود ولی متأسفانه بیکار است. (ثابت راسخ، فرهمند - ذخایر انسانی و توسعه پایدار ، ۲۰۲۲).

با برنامه ریزی و تداعی کردن یک تصور مطلوب برای یک موقعیت که تمام معضلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی مورد نظر هدفگذاری شده و برای اجرای آن به مرحله عمل درآمده را مهیا می سازد.

این نیاز ها را می توان با کمک و برنامه ریزی از طریق دانش به مدیریت منابع انسانی مدرن برنامه ریزی و هدفگذاری و بهره برداری بهینه از این منابع و نتیجه تاثیر آن را مشاهده نمود.(ماتریس، ثابت راسخ، تیمور پور ۲۰۲۲) .

در پایان با مروری بر هرم دیلتز و سطوح هرم که احتیاجات در محیط هر جامعه را توصیف می کند مروری خواهیم داشت. یکی از سطوح هرم در سطح اولیه محیط و در سطح بالایی رسالت نام دارد.

احتیاجات اولیه انسانها در محیط و رسیدن به مرحله رسالت

امنیت و احتیاجات جامعه را در سطح پایینی مدل هرم دیلتز مد نظر قرار می دهیم. از جمله احتیاجات به حقوق اولیه هر انسان، حقوق بشر و احترام به حقوق تمام شهروندان از هر طیفی هستند تامین بشود، تبعیض بر طرف گردد، این مایحتاج و این رکن مهم غیر قابل انکار می باشد و حق بر خورداری این مواهب، از اولین احتیاجات انسان و برای توسعه اقتصادی و اجتماعی، فرهنگی، حیاتی و ضروری می باشد.

لزوم برآورد کردن تعدیل معیشت و آزادی بیان و احساس امنیت، حقوق بشر، در جامعه از ضروریات برای پرورش نیروی انسانی در تمام شأنهای زندگی و برای بالا بردن سطح دانش و آگاهی هر جامعه می باشد. حق بر خورداری از این نیازهای اولیه بصورت سیستماتیک در تمام شئون زندگی، حقوق اولیه هر انسان می باشد و غیر قابل حزر و انکار ناپذیر است. در سطح بالایی هرم که مربوط به معنویات و رسالت می باشند، قابل ذکر است که با تعلیم و تربیت و آموزش معنویات از دوران کودکی تا مراحل پایانی عمر انسان لازمه توسعه می باشد.

تعلیم و تربیت همچون اخلاق و وجدان کاری و بیداری، انگیزه، همت و غیرت و وطن دوستی برای توسعه و همدلی در جامعه می تواند توسعه واقعی و حقیقی را به مرحله عمل در آورد.

مادیات و معنویات نظیر آزادی بیان، برابری حقوق زن و مرد، احترام متقابل به حقوق تمام شهروندان و قانونمندی با عدل و انصاف، اجتماع را به اوج پیشرفت خود می رساند. مادیات و معنویات مثل دو بال یک پرنده هستند که یک بال بدون بال دیگر نمی تواند پرنده را به اوج خود برساند. برای توسعه پایدار هر دو رکن مادیات و معنویات که غیر قابل انکار است را می توان در برنامه های توسعه ای پایدار به مرحله اجرا گذاشت.

تعدیل معیشت در مادیات از اهم امور زندگی روزمره کنونی هر انسان است و دستمزد می تواند متناسب با تورم باشد که باعث نارضایتی عمومی و اعتصابات و تضعیف اقتصاد نشود. ایده ای نظیر ایجاد یک « سیستم بارومتریکی اقتصادی » برای اندازه گیری فشار تورم به روی معیشت و درآمد شهروندان و برای تعدیل معیشت می توانیم پیشنهاد و ابداع، تنظیم و اجرا کنیم. تحری و جستجو در تعدیل معیشت و رقابت جهانی با کشورهای که دستمزد کم به شهروندان می دهند و آن را سر لوحه رشد و توسعه اقتصادی قرار داده اند بزودی بیابان خواهد رسید، دلایل این پدیده، همچون تغییرات در ساختار اقتصاد جهانی و تمام شدن ارزانی مواد اولیه که یکی از دلایل این پدیده در آینده نزدیک می باشد را هم قبل در این مقاله ذکر شده است.

جایگزین دستمزد ناچیز شهروندان را می توان با بهینه سازی و نوآوری در تکنولوژی و بهینه سازی منابع انسانی و استفاده صحیح از منابع طبیعی و ذکاوت مسعولین متخصص و دل سوز جامعه ارتقا و به حالت تعدیل معیشت نهادینه و به رقابت بین المللی به مرحله اجرا گذاشت و نتیجه آن که شامل بازار رقابتی جهانی و ایجاد رفاه در جامعه است را بوجود آورد، این مراحل شامل بکارگیری متخصصین به جای متعهداتی های رانتی در امور کارهای مملکتی و توسعه ای می باشد. برای علاج بیماری رانتی، احتیاج به پزشکی های خاذق جامعه (مسئولین خیر اندیش و دانا) که درد اقتصاد و اجتماع را در جامعه درک می کنند و بتوانند تجویز علاج بدون عوارض جنبی را با توانایی های علمی بلقوه را تجویز کنند که اقتصاد و اجتماع را از این بیماری بیرون بیاورد و به شکوفایی و سعادت مندی سوق دهد مورد نظر می باشد. تمام این راه حل ها موجود، ولی افسوس که جامعه بدست نا بخردان و پزشگان جامعه که نا حاذق هستند گرفتار شده است.

جدایی افراد و نهاد های غیر تخصصی از امور کشوری، چونکه دخالت غیر تخصصی در امور کشوری هم معنویات را از تمدن دور می کند وهم امور کشوری را به فاصله گیری از واقعیات امور و به بی راهه و ورشکستگی اجتماعی، اقتصادی سوق می دهد. مسعله جستجوی حقیقت و ترک تعصبات و تقلید برای توسعه ضروری است چونکه تقلید و تعصبات باعث انسداد فکری و عقب افتادگی تفکر، نا آگاهی و نا دانی و نا بهره وری اقتصادی، اجتماعی را در بر خواهد داشت. درک اشتباه از معنویت و تقلید و تعصبات کورکورانه، معنویت بشر و کرامت انسانی، و مادیات را به گمراهی رهنمون می کند. تمام گناهان و اشتباهات سرچشمه اش نادانی است و سر چشمه نادانی را می توان در نداشتن تعلیم و تربیت صحیح و در نتیجه بوجود آمدن معضلات مذکور که راه حل های حل های پویا و پایداری را طلب می کند.

این راه حل ها را می توان در گزینه های پرهیز از خشونت و اشاعه محبت در جامعه بجای دشمنی با طیف های دگر اندیش در اجتماع و تمام ملل دنیا جستجو کرد. این پدیده باعث صلح و آرامش و پذیرش عمومی و وحدت در جوامع میشود. چرخه معیوب خشونت که سر چشمه اوهاماتی و از تعلیم و تربیت غلط در فرهنگ، باروها و عقاید، اجتماع و قوانین را دارد و نتیجتاً رفتار های روحی، روانی و نا هنجاریهای اجتماعی را بوجود می آورد و متأسفانه جایگزین خرد جمعی شده است. دگر اندیشی باعث پیشرفت و ابداعات می شود و خشونت، تعصب و دشمنی باعث کدر شدن قلب انسانها و عقب افتادگی را پیامد دارد.

جایگزین کردن تفکر صلح و دوستی بجای خشونت و کینه توزی می تواند این چرخه معیوب جامعه را به چرخه سالم صلح و توسعه ای تبدیل کند. هر گاه تفکر خشونت و جنگی ویا ضرب و شتم به ذهن خطور می کند می توان آن را با تفکر صلح ، و بدون خشونت جایگزین و تقییر داد و نتیجه مثبت در توسعه پایدار را شاهد شد. این نظر روانشناسی عصبی کلامی را می توان سر لوحه امور و سازندگی مدنیت نوین قرار داد و به کرامت انسانی و حقوق بشر رسید. البته مؤلفه های دیگر اقتصادی، اجتماعی ، فرهنگی، جغرافیایی، اقلیمی نقش مهمی را در توسعه و بهبود آلودگی هوا ایفا می کنند ولی خارج از این مقاله می باشد و می توان آنها را جداگانه مورد بررسی قرارداد. این نشان دهنده این است که می توان هر بحرانی را تبدیل به امکانات و پیشرفت بلقوهای تبدیل کرد.

با اتخاذ این روش های صحیح می توان از موقعیت کم نظیر بی ارزش بودن ارز ریال در مقابل دیگر ارز های رایج دنیا و قابلیت قیمت رقابتی بالا در بازارهای جهانی روشی را برای ارتقا مدیریت در بهره وری که متاسفانه در ایران بسیار توسعه نیافته تلقی می شود ارتقا داد و با استفاده از مدل های علم بیزنس کوچینگ و کوچ سازمانی و تکنیک های روانشناسی عصبی کلامی اتخاذ کرد که هم تولید و هم تعدیل معیشت شهروندان و بر طرف کردن معطل هوای آلوده و ایجاد بازار کار، صادرات را که زنجیروار بهم متصل هستند بر طرف کرد و در نهایتا تبدیل شد به یگ کشور بسیار مهم صادرات صنعتی و غیر نفتی مطلوب و مطرح در دنیای صنعت و اقتصاد و علم، فرهنگ تبدیل شویم.

توصیه:

سزاوار نیست مملکت ایران وملتیی که در گذشته منشأ علم، خرد و دانایی برای تمام عالم بوده به خواب غفلت فرو رفته و بیماری رانتی و رانتخواری و بطالت، کسالت و ناآگاهی، و بی تفاوتی، خودخواهی و در نا بهره وری اجتماعی، معنوی ،اقتصادی فرو رفته باشد. رسیدن به معنویات مذکور و رسیدن به رسالت تجدد در مدنیت می تواند منجر به خلق یگ رنسانس تاریخی شود. این تجدد در فرهنگ، هنر، اجتماع، اقتصاد و تکنولوژی و یا بهتر بگوییم، رنسانس مورد نیاز و مورد نظر در ایران در حال تولد است و نشانه های آن را شاهد هستیم. این نظم جدید یا رنسانس دوم در تاریخ بشر، دوران بلوغ خود را بزودی شروع خواهد کرد و به مرحله اجرا در می آید و در خدمت عالم انسانی و جهان قرار گیرد و توسعه ای بی نظیر بوجود آورد که منشا آن ایران عزیزمان است، این منشا علم دوباره تجدید خواهد شد و مورد بهره برداری عالم بشریت قرار خواهد گیرد.

نتیجه این پدیده را که پیامد هایی همچون کرامت انسانی ، شادمانی و کامرانی، صلح، پرهیز از خشونت و انگیزه دار شدن ملت ایران و دیگر ملت های مشابه است ،الهام بخش دنیا می شود و می توان با اجرای این رسالت بزودی مشاهده و باز گشت به عظمت دیرینه ایران دوباره تجدید گردد و منجر به رنسانس جدیدی در تاریخ بشریت شود.

(ثابت راسخ،فره مند - استاندار بین المللی مدیریت ضد رانتی ۲۰۲۲).

نتیجه گیری:

در پایان می پردازیم به جمع بندی این پیشنهاد تحقیقی و همانگونه که با کمک مدل اسکور و هرم دیلتز تشریح شد، علایم این معضل در زمان حال و دلایل این معضلات که در گذشته (تکنیک خط زمانی چند گانه) اتفاق افتاده و تا کنون ادامه دارد را مورد پژوهش قرار می دهیم و برای آینده ای بهتر با توسعه پایدار، سعی بلیغ مبذول می نماییم.

برای رسیدن به یگ نتیجه مطلوب و با نگاهی به معضلات رانتی و با کمک از منابع و تواناییها و تجربیات موجود در برنامه ریزی و هدف گذاری ، اثرات مطلوب را که برطرف کردن معضلات نام برده در این مقاله است را بررسی کنیم. با امید به اینکه این تحلیلها، با کمک مدل های کوچینگ و تکنیک های ان الپی، معضل را به سوی راه حل و تغییر مثبت سوق دهد.

فرضیه :

- اقتصاد و سیستم رانتی بر معضلات ترافیک و آلودگی هوا و محیط زیست تاثیر دارد
- اقتصاد و سیستم رانتی بر معضلات ترافیک و آلودگی هوا و محیط زیست تاثیر ندارد

معضل ترافیک و آلودگی هوا و اقتصاد و سیستم رانتی، فساد اداری که در این مبحث مورد ارزیابی و پیشنهاد قرار گرفته را اراه کردیم.

(ارزیابی هزینه و منفعت - ثابت راسخ، فرهمند - تیمور پور، سپیده - آبان ۱۴۰۱)
 (ماتریس ۱۲)

منفعت	هزینه
- بر طرف کردن آلودگی هوا، پایین آوردن مخارج بیماریهای ناشی از آلودگی هوا. ارتقا بهداشت و سلامتی عمومی.	- جایگزینی حمل نقل عمومی برقی ، منو ریل و مترو، اتوبوسهای برقی.
- بالا بردن بهره وری، صرفه جویی در وقت.	- برطرف کردن معضل ترافیک با منو ریل در وسط بلوارها و اتوبانهای که هزینه بسیار کمتری را دارد بجای استفاده بیش از حد اتومبیل های شخصی.
- پاک سازی هوا.	- جایگزینی اتومبیل های برقی و گاز سوز بجای سوختهای بنزین و دیزل .
- تعدیل معیشت و بهبودی اقتصاد و منافع جامعه و اجرای پروژه ها.	- از بین بردن اقتصاد رانتی.
- راهی بسوی ریشه کنی سیستم رانتی.	- ایجاد قوانین و راهکارهای پیشرفته برای تعارض منافع.
- پیشرفت جامعه و کار آمدی سیستماتیک و پایدار.	- از بین بردن فساد اداری.
- بودجه کافی برای توسعه و محیط زیست و ترافیک.	- از بین بردن رشوه خواری و اختلاس .
- تولید کار و بیرون آمدن از رکود اقتصادی و پیشرفت کشور.	- تولید پروژه های عمرانی در زیر ساختهای حمل و نقل عمومی.
- شکوفایی اقتصادی و اجرایی پروژه های ترافیکی و زیست محیطی، توسعه ای و بنظم در آوردن اقتصاد.	- به روز رسانی متدهای تنظیم کیفیت و کنترل در شفاف سازی برای جلوگیری و سوءاستفاده مافیایی اقتصادی.
- تاثیر گذاری و پایین آوردن نارضایتی ها.	- بازنگری در قوانین از رده خارج شده .
- بوجود آوردن همدلی و دلسوزی برای عموم و شکوفایی در امر توسعه.	- آموزش اخلاق و همسو بودن در پیشرفت جامعه و وجدان کاری و منفعت خود را در منفعت جامعه دیدن.
- سربلندی و توسعه در تمام عرصه های اجتماعی، اقتصادی و بیرون آمدن از رکود .	- تشویق و بکارگیری ، کار آفرینی برای نیروی عظیم جوان و زنان در کشور.
- بدست آوردن تجربه مجانی.	- الگو برداری از کشور های موفق در این موارد.

- B. C. Field o M. K. Field (2021), Environmental Economics. An Introduction. McGraw-Hill, New York, 8.edition.
- Boniwell, I., Kauffman, C. and Silberman, J. (2014), “The positive psychology approach to coaching”, in Cox, E., Bachkirova, T. and Clutterbuck, D. (Eds), The Complete Handbook of Coaching, Sage, London
- Connor, M. and Pokora, J. (2017), Coaching and Mentoring at Work, Maidenhead, OU/McGraw Hill, England.
- Chen Can, Jekyung Lee (2020), Public Corruption and Organizational Performance, Evidence from Highway Transportation Running, Corruption and infrastructure University of Georgia USA.
- Dadgar, Yadollah & Zeinab Orooji (2020), Dutch Disease, Rentier State, and Resource Curse: A Characteristic Triangle and Ultra Challenge in the Iranian Economy . Iran. Econ. Rev. Vol. 24, No. 1, 2020. pp. 129-157
- International Standardization Organization 2022, Anti-corruption standard, ISO-37001, (Standard ISO 37001).
- Lyer (2022) How to Find Fraud and Corruption Recipes for the Aspiring.
- Milner, J., McCarthy, G. and Milner, T. (2018), “Training for the coaching leader: how organizations can support managers”, Journal of Management Development, Vol. 37 No. 2.
- Nigel. Lyer ,M. Smociuk,(2016) Prevention and Detdction,1 st Edition, Kindle Edition.
- Prof. Dr Reza Omraei, 2021 - NLP Technics & Coaching models.
- Ratliff, Wallace, Loebbecke, MFarland (1988) Internal Auditing, Principles and Techniques, Fraud and Corruption, The Institute of Internal Auditors, Florida, USA.
- Sabtrasekh,F & Timoorpoor , Sepide (2022) Cost and benefit evaluation, Collected information, matrix.
- Sabtrasekh, Farahmand (2022) Field studies,
- Sabtrasekh, F.(2022) One by one and group interviews,
- Sabtrasekh, Farahmand (2021),proposal for standardization of anti- rentier disease and management systems - along with guidance for use.
- Sabtrasekh,F (2022) Proposal, Bilateral agreements for exploitation of common fossil energy, Iran- Qatar.
- Sabtrasekh, Farahmand (2022) International law & National resources, national property right and borders.
- Sabtrasekh, Farahmand (2022), Rentier disease.
- Sabtrasekh, Farahmand (2022) Rentier economy & economic disaster.
- Sabtrasekh,F (2022) proposal for standardization of anti- rentier disease and management systems - along with guidance for use.
- World Bank and Institute for Health Metrics and Evaluation ,
University of Washington, Seattle (2018) , Health Metrics and Evaluation.